

PREDGOVOR

Nogometni leksikon treće je športsko izdanje u nakladi Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža i zasad jedino posvećeno samo jednoj športskoj igri. Prvo izdanje sa športskom tematikom bila je dvosveščana Enciklopedija fizičke kulture, 1974. i 1975., a drugo jednosveščani *Sportski leksikon*, objavljen uoči Zimskih olimpijskih igara u Sarajevu 1984. Izbor upravo nogometne tematike pri pokretanju projekta nije bio nimalo slučajan. Planetarna popularnost igre i njezina dugačka tradicija u Hrvatskoj bili su odlučujući razlozi za pokretanje *Nogometnog leksikona* početkom 2003. godine. U hrvatskoj športskoj publicistici *Nogometni leksikon* je pionirski naslov, bez oslonca i uzora u prijašnjim naslovima, stoga je prezentirani tekstovni, a djelomice i slikovni materijal, uvelike izvoran.

Leksikon opisuje različite aspekte te svjetsku i nacionalnu razinu najpopularnije i najrasprostranjenije športske igre. Obuhvaćena je povijest svjetskoga nogometa od početaka igre u XIX. stoljeću u Engleskoj pa sve do nogometnih natjecanja početkom XXI. stoljeća, kada je nogomet postao istinskom globalnom raznodom, ali i velikim i unosnim poslom. Istodobno, *Leksikon* donosi i pregled razvitka nogometa u Hrvatskoj od prvih utakmica odigranih potkraj XIX. i početkom XX. stoljeća pa sve do nastupa najbolje hrvatske vrste na Europskom prvenstvu u Portugalu 2004. godine.

U *Leksikonu* su obrađeni ponajprije glavni akteri igre, dakle nogometaši, ali nisu zanemareni ni ostali sudionici nogometne utakmice – treneri, suci, liječnici, navijači te novinari i kroničari koji nogometna zbivanja redovito prate i o njima izvješćuju javnost. Od hrvatskih igrača uvršteni su reprezentativci, sudionici svjetskih i europskih prvenstava, istaknuti igrači državnih prvaka, igrači s velikim brojem odigranih utakmica za najbolje hrvatske klubove te ostali pojedinci koji su se izdvajali u svojim sredinama. Kod inozemnih igrača glavni kriterij za uvrštenje bilo je sudjelovanje na dva ili više svjetskih prvenstava, a uvršteni su i svjetski asovi (Eusébio, Cruyff, Kocsis i dr.) koji su nastupali samo na jednom svjetskom prvenstvu. Iznimke su veliki asovi koji nisu nastupali ni na jednoj svjetskoj smotri, ali su ostavili neizbrisiv trag (Di Stefano, Kubala, Binder, Weah). Uvršteni su domaći treneri koji su s našim klubovima osvajali trofeje, i strani treneri koji su u svijetu nogometa priznati kao utjecajni učitelji ove igre i osvajači raznih naslova s klubovima i reprezentacijama svojih zemalja.

Predstavljeni su najpoznatiji svjetski suci, ponajprije oni koji su vodili završnice svjetskih prvenstava, kao i domaći suci sa statusom međunarodnih sudaca. Liječnici i maseri, zaslužni za razvitak športske medicine, kao i dugogodišnji medicinski djelatnici u našim klubovima, predstavljeni su u skupnoj natuknici.

Zabilježeni su i zaslužni nogometni djelatnici, napose hrvatski, koji su neraskidivo vezani za razvitak nogometne organizacije, uspjehe pojedinih klubova, uključujući i današnjoj javnosti manje poznate osobe koje su pridonijele popularizaciji nogometa u prijašnjim razdobljima kada igra još nije uživala opću naklonost i globalnu popularnost.

Kriterij kod novinara bio je staž od najmanje 20 godina sustavnog bavljenja nogometom, a među tiskovinama predstavljeni su najstariji i najpoznatiji aktualni časopisi i novine. Mjesto u *Leksikonu* našli su i najpoznatiji svjetski novinari.

Sukladno uobičajenom leksikografskom standardu, u svim kategorijama biografskih natuknica prednost su imali pojedinci čije su karijere zaokružene, što znači da su u ovo izdanje *Nogometnog leksikona* od aktualnih aktera uvršteni samo neki. Mnogobrojni pojedinci koji imaju veliku popularnost, ali čije su

igračke, trenerske i sudačke karijere kao i djelatnički prinosi trenutačno u nastajanju, zacijelo će imati mjesto u nekom od dopunskih izdanja.

Leksikon donosi informacije o svim zemljama odnosno njihovim nogometnim savezima, ravnopravnim članovima kontinentalnih nogometnih organizacija a time i svjetske organizacije. Svaki takav prikaz sadrži osnovne podatke o nogometnoj povijesti, rasprostranjenosti, važnosti i uspjesima. Veći prostor namijenjen je državama koje su imale veliku ulogu u širenju nogometa i koje su dale slavne igrače, najuspješnije klubove i bile organizatori velikih svjetskih i europskih nogometnih natjecanja.

Natuknice u *Leksikonu* imaju najstariji hrvatski klubovi te svi prvoligaši, sudionici prvenstava Jugoslavije i prvenstava Hrvatske. Druge, pak, naše nogometne sredine obrađene su preko natuknica naslovljenih imenom grada. Od inozemnih klubova uvršteni su najpoznatiji i najuspješniji, osvajači europskih i južnoameričkih kontinentalnih kupova te višestruki nacionalni prvaci. U izboru inozemnih »nogometnih« gradova navedeni su samo oni s najvećom tradicijom. Mjesto u abecedariju dobili su i najpoznatiji domaći i strani stadioni s opisima i tehničkim podacima.

Znatan broj natuknica odnosi se na tzv. opće pojmove koji objašnjavaju, opisuju i reguliraju nogometnu igru (pravila, tehnika, taktika i slični sadržaji). Obuhvatnost *Nogometnog leksikona* upotpunjuju natuknice o nogometu kao umjetničkoj inspiraciji odnosno objektu umjetničkog izraza (nogomet u književnosti, filmu, glazbi, likovnim umjetnostima).

Leksikon obuhvaća i informacije o glavnim natjecanjima, svjetskim i kontinentalnim prvenstvima te međunarodnim klupskim i nacionalnim natjecanjima. Poseban dodatak na kraju knjige sadrži pregled rezultata svih utakmica odigranih na završnim turnirima svjetskih i europskih prvenstava te u finalnim utakmicama europskih klupskih natjecanja. Nadalje, dodatak donosi i pregled svih nastupa jugoslavenske reprezentacije od 1920. do 1991. kao i nastupa hrvatske reprezentacije, i to u dva razdoblja, 1940–44. i od 1990. (zaključno s Europskim prvenstvom 2004). Uz to ide i popis svih hrvatskih reprezentativaca kao i jugoslavenskih reprezentativaca među kojima je bio velik broj Hrvata i igrača iz hrvatskih klubova.

U skladu s običajima Leksikografskoga zavoda Miroslav Krleža, obradba i prikaz informacija temeljili su se na objektivnim pokazateljima te stvarnim događajima i činjenicama. Pristup je, dakle, bio isključivo stručan, lišen senzacionalizma i euforičnosti često svojstvenih medijskoj prezentaciji nogometa.

Leksikonski priručnik o nogometu nezamisliv je bez ilustracija. *Nogometni leksikon* obuhvatio je 1568 ilustracija koje su sastavni dio prezentacije sadržaja, a izabrane su po strogo funkcionalnom načelu. Dio uvrštenih ilustracija poznati su slikovni dokumenti iz svjetske i nacionalne nogometne povijesti. Dio, pak, slika prvi je put javno predstavljen. Osim fotografija, ilustracije obuhvaćaju i 41 zemljovid izrađen u Kartografskom odsjeku Zavoda prema zamislima urednika.

U izradbi *Leksikona* sudjelovalo je pedesetak suradnika iz svih dijelova Hrvatske te nekoliko suradnika iz susjednih zemalja. Njihov prinos bio je vrlo velik. Za obradbu pojedinih tema, ponajprije iz povijesti hrvatskoga nogometa, suradnici *Leksikona* uložili su velik napor te obavili pravi istraživački posao. Velik broj natuknica sastavljen je i u okviru operativnoga uredničkog sastava. Kao izvori poslužili su ponajprije objavljeni naslovi s nogometnom tematikom, a podatci su provjeravani i preko sve brojnijih internetskih stranica. Rad na ovom projektu pokazao je da se do pojedinih informacija o nogometnim klubovima i pojedincima vrlo teško dolazi zbog neurednih ili nepostojećih klupskih i ostalih evidencija. Otuda i stanovite neujednačenosti u obradbi ponajprije hrvatskih tema.

Nogometni leksikon obuhvatio je 53 610 redaka teksta odnosno 2736 natuknica u kojima je predstavljena višestruka količina raznovrsnih informacija. Količinu informacija treba uvećati dodatnim tisućama informacija u pregledima rezultata na kraju knjige. U tolikom mnoštvu informacija zacijelo se potkrala i pokoja pogreška. Leksikografski zavod Miroslav Krleža stoga će rado prihvatiti svaku dobronamjernu ispravku i dopunu kako bi se pogreške i propusti popravili u budućim izdanjima.